

Landskapsarkitektur i ord

En studie i kritik av Östra Ågatan och Vasaparken

Julia Åberg 2010

Kandidatarbete vid institutionen för stad och land, SLU Uppsala

Kandidatarbete vid institutionen för stad och land i Uppsala, LA- avdelningen

EX0529 Kandidatarbete i landskapsarkitektur, 2010, 15hp på landskapsarkitekturprogrammet

© Julia Åberg

Titel: Landskapsarkitektur i ord – en studie i kritik av Östra Ågatan och Vasaparken

Landscape Architecture in Words – a Study on the Criticism of Östra Ågatan and Vasaparken

Nyckelord: Arkitekturkritik, landskapsarkitekturkritik, kritik, Östra Ågatan, Vasaparken, beskriva, tolka, värdera, bedöma

Handledare: Rolf Johansson, institutionen för stad och land

Examinator: Sofia Sandqvist, institutionen för stad och land

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se/>

Introduktion

Den här uppsatsen undersöker ordens förmåga att beskriva landskapsarkitektoniska projekt genom att studera hur två platser har kritiserats i dags- och fackpress. Platserna har båda uppmärksammats med arkitekturpriser. I uppsatsen diskuterar jag också vad arkitekturkritik är, samt vilken funktion den kan fylla.

Arkitekturkritik är ett brett ämne, men tyvärr tar landskapsarkitekturen inte stor plats i arkitekturkritiken. "Det finns knappt någon vettig projektkritik idag" sammanfattar Celina Fällbom i sitt examensarbete *Kritik – en lägesrapport från den svenska landskapsarkitekturen* (Fällbom 2006, s. 42).

Ett av kritikens flera syften och funktioner är att beskriva. För att förbättra samtalet kring landskapsarkitektur måste vi redan under studietiden lära oss beskriva vad vi vill med vår gestaltning och tänka på hur vi formulerar oss. Som landskapsarkitekt ska man kunna förmedla vad man skapat, oavsett om beställaren är en väl insatt arkitekt eller en person med mindre kunskap om arkitektur. Jag hoppas att mitt arbete kan bli en ingång till ett kritiskt samtal om landskapsarkitektur för studenter inom ämnet. Studien kan ge förståelse för hur man kan förhålla sig till bedömning av projekt inom vårt yrkesområde.

Eftersom man påverkas av vad man har för erfarenheter och kunskaper vill jag nämna något om min egen bakgrund. Jag studerar landskapsarkitektur i Uppsala där jag snart är klar med det tredje året av fem. Tidigare har jag läst konstvetenskap och arkitekturhistoria.

Landskapsarkitektur vid sidan av konst och arkitektur

Innan jag går in på vad kritik kan innebära är det relevant att nämna något om landskapsarkitektur i förhållande till arkitektur och konst. Anledningen är att det inte finns mycket skrivet inom landskapsarkitektur, och den teori jag lutar mig mot används i första hand inom konst och byggnadsarkitektur.

En skillnad mellan arkitektur och konst handlar om användandet. Konsten har inte i första hand en funktion, vilket arkitekturen har. "En uppenbar skillnad är att konstverkets främsta bruksaspekt är att vara föremål för estetiskt betraktande" skriver Rolf Johansson i en forskningsrapport (Johansson 2005, s. 61). Redan där ser vi att bedömning av konst och av arkitektur måste göras utifrån olika förutsättningar eftersom arkitekturen har flera bruksaspekter. Förutom estetiska har den också praktiska och sociala funktioner.

Men behöver landskapsarkitektur skiljas från övrig arkitektur? Det är en av arkitekturdisciplinerna, men vid bedömning och beskrivning finns ändå vissa svårigheter. Det ena är att en byggnad är ett specifikt objekt som för en betraktare kan uppfattas som tydligt och väldefinierat, och därmed lätt att tycka något om. En plats däremot kan, åtminstone för den ovane betraktaren, vara mer diffus och svårläst. Flera föremål rymmer, och ska de bedömas för sig eller ska helheten bedömas? Kanske är helheten svårare att uppfatta?

En annan viktig aspekt inom landskapsarkitekturen är tiden. Utomhusmiljöer förändras ständigt oavsett om vi människor ingriper eller inte. Naturen arbetar också, och frågan är om en plats kan ses som färdig när den är anlagd och invigd? Blir den någonsin färdig? Det kan tyckas orättvist att bedöma en nyanlagt område med små taniga träd som inte hunnit växa upp. En plats kan också vara som bäst när den är ny, men inte fungera efter några år. "Det är en självklarhet

inom landskapsarkitekturen att många landskapsprojekt är bra först efter ett antal år” skriver Dan Hallemar i en krönika om svårigheter med Sienapriset (Hallemar 2008). Men man kan hävda att gestaltning och idé inte ska vara beroende av tiden, utan kunna fungera lika bra oavsett ålder. Kanske kan man också förvänta sig att en kunnig kritiker av landskapsarkitektur skall kunna avläsa vad tiden kommer att göra med en plats.

Jag kommer inte med några svar och lösningar på dessa frågor, utan vill bara göra läsaren medveten om några av landskapsarkitekturens egenskaper.

Vad är arkitekturkritik och vilka syften fyller den?

Som jag påpekade inledningsvis fyller arkitekturkritiken flera syften. I litteraturen är det framför allt tre sidor av kritiken som återkommande nämns: den beskrivande, den tolkande och den värderande (Sjölin 2003, s. 16). Genom att beskriva, tolka och värdera har kritiken även en pedagogisk funktion eftersom kritikern kan förklara och förmedla innehåll och avsikter med det skapade till läsaren. Om fler har kunskap kring ämnet kan också högre krav ställas på alla inblandade i byggandet (Engfors & Fog 2002, s. 129). Liknande tankar formuleras av kritikern Eva Eriksson i en intervju. Hon menar att en kritisk diskussion är viktig för att få andra aktörer som politiker, byggföretag och beställare att förstå vikten av arkitektur. Ribban och ambitionsnivån höjs av det kritiska samtalet (Fällbom 2006, s. 7).

Kritik kan också ha betydelse i ett längre perspektiv. Eva Eriksson konstaterar att kritikern blir ett slags tidsvittne genom att han eller hon påverkas av sin omgivning och förmedlar eller speglar sin tid (Eriksson 2002, s. 93). Texten kan förmedla olika sätt att se på landskapsarkitektur och säga något om samhället.

Thorbjörn Andersson lyfter fram det demokratiska i kritiken. Han menar att i samtalet och diskussionen är alla välkomna att delta, och att det är en viktig del av demokratin. Fällbom konstaterar slutligen att kritiken gör att arkitekturen belyses och frågor kring ämnet diskuteras. På så vis blir den kritiska diskussionen ett sätt att utveckla arkitekturen (Fällbom 2006, s. 7).

Syfte och frågeställning

Det övergripande syftet är att fördjupa min kunskap om hur landskapsarkitektur kan beskrivas och bedömas. Jag vill också svara på frågorna *Hur kritiseras landskapsarkitektur i olika sammanhang?* och *Hur är texten anpassad till målgrupp och syfte?* Undersökningen går ut på att granska det som skrivits om två projekt i olika typer av texter. De valda platserna är Östra Ågatan i Uppsala och Vasaparken i Stockholm.

Avgränsningar

I studien riktar jag mig mot landskapsarkitektur inom Sverige. Jag är intresserad av hur landskapsarkitektur beskrivs, och därför har jag för avsikt att utforska *hur* projekten omskrivits och bedömer inte deras kvalitet. De valda platserna har båda funnits länge, men undersökningen gäller de omgestaltade områdena.

Omgestaltningarna skedde i början av 2000-talet. Texter om hur platserna beskrivits före upprustningen har inte analyserats. Historiska beskrivningar av de två platserna finns alltså inte med. Jag redogör inte heller för arkitekturkritikens

historiska utveckling, och försöker inte placera in de undersökta texterna i ett historiskt perspektiv.

Jag har koncentrerat mig på det som skrivits, och inte analyserat bilder, fotografier eller illustrationer som publicerats ihop med texten. I studien har jag valt att inte ta med arkitektens egen beskrivning av platsen utan fokuserar istället på utomstående kritiker. Jag har heller inte återgett allmänhetens åsikter och kritik av platserna. Kommentarer från dem kan dock komma in i dagspressens artiklar.

Slutligen vill jag betona att analyserna gjorts mot bakgrund av mitt landskapsarkitektoniska arbetsfält och intresseområde. De är således inte språkvetenskapliga analyser och skall inte bedömas som sådana.

Begrepp

Det finns olika sätt att kategorisera och benämna kritik. Här redogörs för de vanligast förekommande. Samma text kan innehålla flera av dessa kritikformer.

Wayne Attoe delar in kritiken i normativ, tolkande och beskrivande kritik. Dessa tre kan sedan delas in ytterligare men här förklaras enbart huvudkategorierna. *Normativ* kritik handlar om att man utgår från en norm, modell eller en princip och gör bedömningen mot denna. Normen ligger utanför själva objektet som granskas (Attoe 1978, s. 11). En norm som Attoe exemplifierar med är *Less is more* (Attoe 1978, s. 12-13). Men en norm skulle också kunna vara ett vedertaget sätt att göra något på.

Tolkande kritik är mer personlig och förmedlar kritikerns sätt att se det hela. Det kan också innebära att kritikern ger uttryck för vad han eller hon upplever, eller vilka känslor som väckts hos kritikern när denne varit på platsen eller betraktar ett konstverk (Attoe 1978, s. 49). Sjölin förklarar att tolkningen förtydligar ”något som inte är lika uppenbart och omedelbart givet för betraktaren”, till skillnad från det beskrivna (Sjölin 2003, s. 20).

Den *beskrivande* kritiken är mer faktisk och saklig. Den kan dels inkludera en avbildande beskrivning av en byggnad eller plats, men den kan även innehålla information om upphovsmannen, eller säga något om det sammanhang som verket skapats i (Attoe 1978, s. 85). Genom språket och val av vad man lyfter fram kan naturligtvis det beskrivande även förmedla en värdering och skall därför inte ses som helt objektiv (Sjölin 2003, s. 20).

Förutom dessa tre aspekter tillägger Sjölin till föremålets kontext som en del av kritiken. Ingemark Milos betonar också att sammanhanget som det granskade skapats i är en betydelsefull del av en kritikers uppdrag (Ingemark Milos 2010, s. 70).

Konstvetaren Barbro Schaffer analyserar kritik utifrån olika värdeteorier. Den *objektivistiska värdeteorin* säger att själva objektet som granskas har ett estetiskt värde som inte beror av omständigheter runt om. ”Det finns en estetisk värdeskala, som är giltig för alla” förklarar Schaffer (1982, s. 131). Den *subjektivistiska värdeteorin* gör gällande att värdet ligger hos betraktaren istället för i objektet. Det innebär att två personer inte kan göra samma bedömning (Schaffer 1982, s. 131). Den tredje och sista värdeteorin är den *värderelativistiska*. Kritik utifrån denna teori görs med föremålets sammanhang i åtanke. Det kan handla om omständligheter kring projektet eller om platsens förutsättningar.

Ett annat sätt som Schaffer delar in kritiken i är intentions- och inlevelsekritik. *Intensionskritik* innebär att kritikern tänker sig in i arkitektens eller upphovsmannens avsikter och tankar bakom det skapade, och relaterar bedömningen till intentionerna. Hur och varför verket tillkommit är frågor som intensionskritikern vill besvara (Schaffer 1982, s. 118).

Inlevelsekritikern utgår från sina egna upplevelser och de tankar som väcks av verket. Vad konstnären eller upphovsmannen velat är inte centralt. "För inlevelsekritikern blir konstverket bättre ju större mått av associationer det väcker och inlevelser det erbjuder" skriver Schaffer (1982, s. 118). Inlevelsekritik är vanligare bland konsthistoriker medan intensionskritik mer frekvent förekommer hos kritiker som är utbildade arkitekter, enligt en studie av arkitekturkritik i dagspressen gjord av Rolf Johansson (2005, s. 75).

I texterna har jag också undersökt förekomsten av värdeord. Det är ord som indikerar något positivt eller negativt (Melin & Lange 1995, s. 25).

Metod

Här förklarar jag hur jag valt platser, vilket material jag använt samt hur jag genomfört studien. En kort presentation av de två platserna redovisas också.

Val av platser

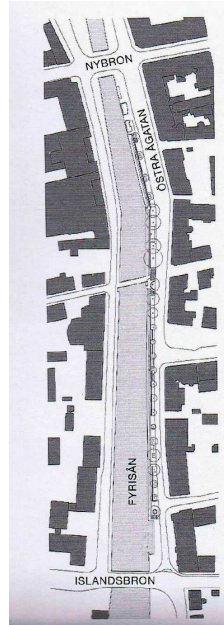
För att kunna göra en jämförande studie valde jag två platser: Vasaparken i Stockholm och Östra Ågatan i Uppsala. Båda har belönats med Sienapriset, Sveriges Arkitekters pris "för att främja god utemiljö" (Sveriges Arkitekter 2010a). Att de prisbelönats är positivt då det gör att platserna uppmärksammas, och därmed blivit omskrivna. Platserna valdes också för att de har gjorts om relativt nyligen men ändå hunnit användas. Nedan följer en kort beskrivning av de båda platserna och om projekten.

Östra Ågatan

Östra Ågatan är en del av ett längre stråk längs Fyrisån som rinner genom Uppsala och vidare ut i Mälaren. Kommunen har i etapper rustat upp stråket och förstärkt kontakten med ån. Det aktuella området är omkring 4 meter brett och cirka 350 meter långt och ligger i centrala Uppsala, på östra sidan av ån. I samband med upprustningen togs busstrafik bort från gatan. Konsten som Kajsa Mattas skapat var en viktig del av arbetet. Sträckan fungerar som promenadstråk och rymmer också många sittplatser. Arkitekt var White Arkitekter och byggherre var Uppsala kommun. Projektet pågick mellan 2001 och 2007 och Östra Ågatan fick Sienapriset år 2005 (White arkitekter).

*BILD 1. Åstråket vid Östra Ågatan. Vy mot söder.
Foto: Julia Åberg 2010*

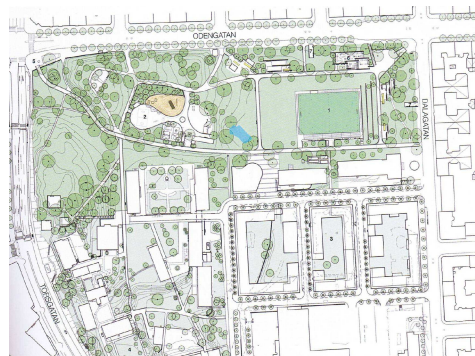
*BILD 2. Plan över Östra Ågatan.
Källa: Arkitektur 8/2005, s 65.*

Vasaparken

Vasaparken ligger i Vasastaden, i centrala Stockholms norra delar. Den anlades i slutet av 1800-talet som en plats för lek och motion i den tätastaden. Platsen var en av flera parker som skulle ge möjlighet till bättre hälsa hos stockholmarna. 1938 öppnades parkleken i Vasaparken (Arkitektur 2/2007, s. 75) och under 1940-talet försågs platsen med en isbana. År 2002 startades ett projekt som innebar en upprustning, ombyggnad och modernisering av parken. Den rymmer många funktioner, bland annat bollplan i konstgräs, lekplats, minigolf och sittplatser. Storleken på området är cirka 40 000 kvadratmeter. Beställare var Stockholms Trafikkontor och entreprenörer Marbit AB och Spentab. Landskapsarkitekter var Carl Bro Landskapsarkitekter, som idag heter Grontmij. Den nya parken invigdes 8 november 2006 och tilldelades Sienapriset år 2007 (Grontmij landskapsarkitekter).

*BILD 3. Vasaparken. Vy från norra entrén.
Foto: Julia Åberg 2010*

*BILD 4. Plan över Vasaparken.
Källa: Arkitektur 6/2006, s 37.*

Likheter och skillnader

Vasaparken och Östra Ågatan skiljer sig mycket åt i utförande, storlek och funktioner men har ändå några likheter. Båda platserna ligger centralt i respektive stad och är påkostade projekt som utförts vid ungefär samma tid. Båda projekten

handlar också om förnyelse av en befintlig plats. För studien var det mest intressant att platserna är från samma tidsperiod. Det kan innebära att de påverkats av sin tid och att det kan finnas likheter i hur de kritiserats. Övriga likheter eller skillnader betraktade jag som mindre relevanta.

Material

Här redovisas vilket material jag använde mig av i min undersökning, varför detta underlag valts och på vilket sätt de olika källorna varit till nytta.

Val av texter

Intentionen med textvalet var att få en bild av olika sorters texter om de två platserna och att texterna skrivits i skilda sammanhang. Därför valde jag att undersöka texter från facktidningar och dagspress, samt juryutlåtanden från Sienaprisjuryn.

De facktidningar som valdes var tidskriften *Arkitektur* och Sveriges Arkitekters medlemstidning *Arkitekten*. Tidskriften *Arkitektur* skriver på sin hemsida att den ”dokumenterar och debatterar svensk arkitektur” och spänner över alla discipliner som arkitektur innefattar – det vill säga planering, husarkitektur, inredningsarkitektur och landskapsarkitektur. Tidningen läses främst av arkitekter och av en intresserad allmänhet. Tidningen *Arkitekten* har liknande täckningsområde men går även in på arbetsförhållanden för arkitekten och de omständigheter inom vilken arkitekturen skapas. Debatt och reportage är dock en stor del av tidningen.

Den dagspress som undersökts är *Dagens Nyheter* (DN) och *Svenska Dagbladet* (SvD) som är dominerande i stockholmsområdet, samt *Uppsala Nya Tidning* (UNT) som är den största tidningen i Uppsala.

Urval och sökning

Jag har gjort ett selektivt urval och läst texter som jag ansett varit relevanta för undersökningen. För att komma åt artiklar från facktidningarna använde jag tidningarnas egna sökfunktioner på deras hemsidor. För artiklar från dagspressen användes databaserna Presstext och Retriever. I dagspressen lästes bara artiklar som jag fann intressanta för studien. Exempel på vad som sällades bort är nyhetsnotiser och texter där platsen nämns i samband med andra frågor än det som rör landskapsarkitektur.

Alla texter som analyserats är inte kritiska texter. Men åsikter kan komma in i nyhetsartiklar och intervjuer lika väl som i debatt och kritik. Min ambition har varit att så gott som möjligt redogöra för vilken typ av text jag analyserat.

Metodböcker

En viktig källa har varit Anna Ingemark Milos doktorsavhandling *Stockholms stadsbibliotek och Moderna museet – En analys av arkitekturkritik i svensk press* (Ingemark Milos 2010). I avhandlingen analyseras hur olika kritiker förmedlar sin syn på arkitektonisk kvalitet genom att redogöra för hur de kritiserat Stadsbiblioteket och Moderna Museet i Stockholm. Min undersökning är inte alls lika omfattande och handlar om två platser istället för två byggnader, men genom att vi båda gör en textanalys inom arkitektur finns flera likheter. Ingemark Milos

arbete har hjälpt mig att lägga upp struktur och metod samt gett underlag till de frågor jag ställt vid läsningen av texterna (Ingemark Milos 2010, s 68).

Som stöd i granskningen av språket användes Lars Melins och Sven Langes *Att analysera text* (Melin & Lange 1995).

Textanalys

Först gjorde jag en detaljerad analys av texterna för en plats i taget, en så kallad lodrät analys. Därefter jämförde jag resultatet från de två platserna – en vågrät analys – för att kunna finna likheter och skillnader mellan de teman eller aspekter som belyses. Detta sätt att analysera har jag lånat från Anna Ingemark Milos avhandling.

Vid granskningen av texterna ville jag undersöka både innehåll och språk. Det är inte bara av värde att ta reda på vilka ämnesmässiga likheter och skillnader som kan finnas mellan olika sorters texter, utan också hur dessa uttrycks beroende på målgrupp och skribent (Ingemark Milos 2010, s 65).

Lodrät analys – en plats i taget

Till läsningen hade jag formulerat frågor för att på ett metodiskt vis kunna analysera texterna. De frågor jag ställt mig är: Vem är skribenten? Vem är målgruppen? I vilket syfte skrivs texten? Vilka aspekter lyfts fram? Är texten normativ, beskrivande, tolkande eller värderande? Är kritiken inlevelse- eller intentionskritik? Används värdeord? Vilka? Är kritikern dold eller synlig? Vilket språk används? Sakligt eller personligt? Fackspråk eller talspråk? Förekommer metaforer, liknelser eller andra verktyg? Finns övrigt som är av intresse?

Det är viktigt att redogöra för vilken roll de inblandade har då de olika texterna förekommer i olika sammanhang och författarens och målgruppens syften varierar. Med hjälp av den metod som Melin och Lange använder sig av vid textanalys identifierade jag skribentroll, skribentsyften och läsarroll (Melin och Lange 1995, s 19). De olika rollerna bör inte vara alltför många eller alltför detaljerade (Melin och Lange 1995, s 20), och i min undersökning har jag lånat kategoriseringen från Ingemark Milos som använder sig av *arkitekter* och *icke-arkitekter* (2010, s 61). Precis som hon förklarar är gränserna inte glasklara, och bland icke-arkitekterna finns skribenter som är mer eller mindre specialiserade inom ämnet. Båda grupperna arbetar dock professionellt med att skriva.

När det gäller målgruppen och läsarens roll betecknar jag dem som *arkitekter* (övriga kåren), *intresserad allmänhet* (som aktivt söker facklitteraturen) och *allmänhet* (som innefattar dem utan specifikt arkitekturintresse). I de fall jag funnit det relevant har jag angett mer specifikt skribentroll och läsarroll.

Skribentsyfte är svårare att kategorisera. Det kan finnas flera olika syften i samma text och syftet kan vara mer eller mindre tydligt. De skribentsyften som Melin och Lange redovisar och som jag också använder är *informativt*, *explikativt* (förklarande), *direktivt* (befallande eller argumenterande) och *expressivt* (känsloutlevande) (Melin och Lange 1995, s 20). De resonerar kring svårigheter med att bestämma skribentsyfte men understryker vikten av att ändå angripa uppgiften: "Ibland är det faktiskt mixen av syften som är nyckeln till förståelse av en textart" säger de (Melin och Lange 1995, s 27). Jag har försökt ange det huvudsakliga syftet med texten. I vissa fall har jag angett flera.

Vågrät analys – gemensamma teman för båda platserna

I den vågräta analysen gjorde jag en tematisk indelning av vad som skrivs om de olika platserna. Det gjordes genom att jämföra resultaten av den lodräta analysen och finna likheter och skillnader mellan de två platserna och mellan olika sorters texter.

Resultat

Här redovisas vad som framkommit i analysen av de olika texterna. Först presenteras den lodräta analysen med en plats i taget. Därefter sammanställs vad som framkommit i en jämförande analys av de båda platserna.

Östra Ågatan

Här följer analysen av texterna om Östra Ågatan. Först presenteras juryutlåtandet, därefter artiklar från *Arkitektur* och *Arkitekten* och till sist går jag igenom dagspressens texter.

Juryutlåtande

Sienaprisets jury består av fem personer som representerar Sveriges Arkitekter, Starka betongindustrier (officiell sponsor) och arkitektkåren. De har med andra ord lite olika inriktningar men en eller flera landskapsarkitekter finns med. Jag valde att ge dem skribentrollen arkitekt. Skribentsyftet är informativt och explikativt. Juryn motiverar sitt val och förklarar varför platsen belönas. Läsarrollen eller målgruppen är andra arkitekter och en intresserad allmänhet. Värdeord i texten är *stora effekter, skickligt, fina, väl och högklassigt utförande*. Funktioner tas upp då man beskriver hur cyklister, bilister och gående samsas. Till viss del kommenteras även platsens uttryck, material detaljer och utformning. Sociala aspekter av stadslivet lyfts också fram. Exempel på det är fraser som ett ”öppet socialt rum” och ”människor kan välja att förbli privata eller tillvarata de möjligheter till oväntade möten platsen erbjuder...” Rumslighet och hur ytan utnyttjas lyfts också fram.

Kritiken är beskrivande så till vida att man talar om vad som gjorts. Den är även värder relativistisk när man relaterar till platsens sammanhang och värderar resultatet i förhållande till hur det såg ut innan: ”Omgestaltningen av Östra Ågatan återger stadsinvånarna kontakten med Fyrisån på ett utrymme där fotgängare tidigare fått underordna sig övrig trafik. Skickligt skiljs nu gata och promenadstråk genom en långsträckt mur utmed ån...”

Språket är enkelt men med fackuttryck som ”rumsskapande element”. Kritikern är dold. Värt att kommentera är att juryn gör ett försök att placera in platsen i tiden: ”trotsar i sitt uttryck det samtida och talar ett klassiskt, tidlöst språk” (Sveriges Arkitekter 2010b).

Arkitektur

Texten (From 2005, s.65) kommenterar platsen som nyligen rustats upp och prisbelönats. Skribenten är icke-arkitekt, journalisten Lena From. Hon är dock väl insatt skribent med fokus på arkitektur. Skribentsyftet är expressivt, till viss del explikativt. Läsarrollen är arkitekter och intresserad allmänhet.

Förekommande värdeord är *bäst*, *förstklassigt*, *skicklig* och *elegans*. Det innehållsmässiga handlar om funktion och platsens sociala aspekt. Detaljer och möten mellan material nämns också. Projektets bakgrund beskrivs, till exempel att beställaren inte snålat och att busstrafiken flyttats. Skribenten lyfter fram landskapsarkitekturens förmåga att vara rumsskapande och synliggöra andra delar och kommenterar att både Fyrisån och gatan lyfts fram.

Kritikformen är beskrivande. Inlevelsekritik används också då skribenten skriver vad hon upplever: "Effekten är så slående att jag nästan glömmer att uppmärksamma hur muren och gradängtrapporna också döljer nivåskillnaden mellan gatan och gångstråket..."

Språket är enkelt och sakligt men även målande med metaforer och liknelser: "med sin linjära sträckning står muren i direkt dialog med gatans och Fyrisåns flöden, och som vattnet varierar folklivet här från stillhet till vårflodsbrus." Det här är den facktext där kritikern är mest synlig.

Arkitekten

Östra Ågatan har i Arkitekten uppmärksamsmats mindre än Vasaparken. Texten som granskats här är en intervju med den ansvarige arkitekten Mattias Nordström på White Arkitekter (Hallemar 2005, s 31). Skribent är landskapsarkitekten och journalisten Dan Hallemar. Skribentsyftet är explikativt för att läsaren får förklaringar till varför arkitekten tror att platsen prisbelönats. Det är också expressivt för att upphovsmännen uttrycker sina åsikter. Läsarna är arkitekter. Värdeord i texten är *hög kvalitet*, *goda*, *bästa* och *roligt*. Projektets förutsättningar, arbetsgången och det konstnärliga inslaget diskuteras.

Kritikformen blir svårbestämd eftersom det är en intervju. Men arkitektens intentioner berörs och därför kan det sägas vara en form av intentionskritik. Arkitekten egna formuleringar ges plats och språket är därför till största delen talspråk. Ett exempel: "... det är ett projekt med hög kvalitet i genomförandet och som används av många människor. Förutsättningarna var goda, platsen var en oslipad diamant. Då behöver man inte ta i så att man kräks, man behöver bara slipa lite för att det ska bli bra."

Dagspress

Det har inte skrivits mycket i dagspressen om Östra Ågatan som gäller utformningen. Två texter var intressanta att titta närmare på. Dessa kommer från DN och från UNT. Den enda kommenterande texten från arkitekturkritiker är några rader som konstvetaren Peder Alton skriver i sin krönika i anslutning till prisutdelningen (DN 2005-11-13). Den andra texten är *Hög fart skördar flest dödsoffer* (UNT 2010-03-28) av Ola Lindqvist.

Skribenternas roll är i båda artiklarna icke-arkitekt. Syftet är informativt och expressivt. Läsarrollen är tidningarnas läsekretsar, som jag kallar allmänheten. Värdeord är *lycka*, *bästa*, *bra*, *utmärkt*, *skickligt* och *bättre*. Det som lyfts fram är platsens utformning och trafiklösningar mellan gående, cyklister och bilar. "Östra

Ågatan är ett ganska bra exempel på hur trafikanterna får lära sig samsas på samma yta” (UNT 2010-03-28). Även materialval omnämns i den kommenterande texten.

Kritiken är både beskrivande och tolkande, med subjektivistisk värdeteori, som när Alton skriver om sin egen uppfattning: ”... det konstnärliga inslaget (av Kajsa Mattas) är bland det bättre jag sett och över huvud taget genomsyras projektet av en arkitektonisk precision som är sällsynt”. Ett annat exempel på skribentens egen åsikt är uttrycket ”Utmärkt val”. En tolkning görs också av Alton: ”Ändå misstänker jag att många Uppsalabor passerar promenadstråket utan att lägga märke till förändringen.” När det gäller språket så är det mindre fackmässigt än i facktidningar. Materialen beskrivs som ”... enkla material, främst sten och några kantribbor av järn”, istället för diabas och granit som används i facktidningarna. Som framkommit av citaten är kritikern är synlig i texten (DN 2005-11-13).

Vasaparken

Här redovisas det som framkommit i den lodräta analysen av texter om Vasaparken. Först presenteras juryutlåtandet, sedan artiklar från Arkitektur och Arkitekten och till sist dagspressens texter.

Juryutlåtande

Precis som år 2005 när Östra Ågatan fick Sienapriset bestod juryn år 2007 av fem personer – dock ej av samma individer. Hela juryn står bakom utlåtandet och det är inte angivet vem som hållit i pennan. Skribentrollen betecknar jag som arkitekt. Texten motiverar varför platsen belönats och förklarar vari kvaliteten består; detaljer och övergångar lyfts fram. Mer specifikt uttalar juryn att kvaliteten ligger i ”hur det förra sekelskiftets park blivit uppgraderad.” På så vis blir skribentsyftet informativ och expressivt. Läsarrollen eller målgruppen är arkitekter och en intresserad allmänhet, eftersom hela eller delar av juryutlåtandet ofta publiceras i *Arkitektur* och i *Arkitekten*. De värdeord som förekommer är *ambitiöst*, *lyckat*, *elegant* (två ggr), *fint*, och *varsamt*. Det som lyfts fram är parkens funktioner så som vila, lek, rekreation, paus, samt kopplingar mellan dessa. Exempel på uttryck som lyfter fram kopplingen är ”flöde av”, ”helhetsgrepp”, ”fint detaljarbete och varsamt men bestämt infogade i det gamla.” och ”Låter staden göra sig påmind”. Detaljer är också något som nämns.

Kritikformen är beskrivande och ibland normativ på grund av antydning till hur man brukar göra: ”Bollplanerna av konstgräs, helt utan skyddande stängsel behandlas elegant som en del av parken, inte som en avskild störande verksamhet.” Omdömet är också värderelativistiskt eftersom det görs en bedömning av hur parken upprustats från sekelskiftet och hur lekplatsen gjorts om. Utan att direkt skriva vad målet varit anar jag en viss intentionskritik. Man har ”... lyckats göra den till/.../ en tidlös promenadplats och stillsam oas i stenstaden.” Att juryn skriver vad arkitekterna lyckats med gör att jag antar att det varit ett mål eller intention.

Språket är enkelt men med vissa uttryck som jag uppfattar som typiskt för branschen och inte formuleringar en person utanför arkitektkretsar skulle använda sig av. Exempel på detta är ”Den nya Vasaparken är ett flöde av händelser, av vila och rekreation, av lek och paus”. ”Tidlös promenadplats” är ett

målande uttryck som jag också uppfattar som fackuttryck. Dessutom är formuleringen lite säljande, trots att detta är en motivering till ett pris som redan är ett faktum. Det kan dock ses som att juryn vill motivera eller sälja sitt val av plats.

Kritikern är dold och texten opersonlig. Enda gången första person används är i ”välkommen förnyelse av lekplatsen som vi känner den.” Det kan antingen tolkas som ett allmänt *vi*, eller som alla stockholmare och alla besökare, eller mer personligt som *vi* i juryn. Jag uppfattar det allmänna som mer troligt. (Sveriges Arkitekter 2010c).

Arkitektur

Texten av arkitekten Matilda Stannow innehåller en bedömning av parkleksdelen i Vasaparken (2007, s. 75). Skribentsyftet är explikativt och expressivt. Det är också informativt då platsens historia tas upp tillsammans med information om parklekens historia. Målgruppen är arkitekter och en intresserad allmänhet. Värdeorden som används är *spektakulärt, vackert, svår, otrygg, lockande, spännande* och *utmanande*. Innehållsmässigt lyfter skribenten fram funktioner – till exempel genom vilken sorts lek som kan utövas och om vuxnas sittplatser. Kritikformen är beskrivande kritik och intentionskritik för att kritikern kopplar till vilka mål som satts upp innan. ”Att inte vara förutsägbar, att lekplatsen skulle kännas annorlunda och rymma redskap som var unika för platsen var viktigt – och att kunna erbjuda spännande lek för barn i alla åldrar.” Senare i texten görs en utvärdering: ”Nåja, har man lyckats – eller är det mest en fin form?”

Språket är sakligt utan metaforer eller bildspråk. Skribenten är enbart synlig i slutet när hon själv kommer med idéer på lösningar. I övrigt kan sägas att olika åsikter framkommer, inte bara skribentens. Det är dock inte angivet vem som tycker vad. ”Många tycker” och ”andra anser” är exempel på oklar formulering.

Arkitekten

Två artiklar i Arkitekten har granskats. Den ena, *Ett projekt som tilläts växa* (Gunne 2007a), är en intervju med projektledaren Bodil Hammarberg. I den andra, *Modernt avstamp i historisk park* (Gunne 2007b), intervjuas arkitekterna bakom parken. Genom dessa artiklar kommer information om intentionerna med parken fram, samt åsikter som framförts från annat håll. Artiklarna kan inte ses som kritiskt granskande men är relevanta att analysera då de ändå beskriver landskapsarkitektur. De båda texterna analyserades tillsammans då de är skrivna av samma person och är samma typ av texter. Författare är journalisten Nina Gunne. Skribentsyftet är informativt och explikativt eftersom upphovsmännen ges möjlighet att förklara sina idéer och är dem som kommer till tals. Läsarna utgörs av arkitekter. Värdeord som används är *lyckad, bästa, lyckats, bra* (flera ggr), *spektakulära, positiva, bättre, kul, entusiastiskt, modigt, välbyggt, lyckat, duktig, populär, tryggare*. Innehållet handlar om funktion, aktiviteter, användning, parkens karaktär i större tidssammanhang, målgrupp, platsens historia, design och formspråk, topografi, material, tillgänglighet, platsens själ, växtmaterial, tidsaspekter, dynamik, kritik som mottagits, arbetsgång, samarbete, belysning och en del om projektets ekonomi.

Kritikformen är framförallt beskrivande där artikelförfattaren beskriver medan arkitekterna pratar om sina intentioner.

Dagspress

Texterna som analyserats kommer från Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Artiklarna har olika fokus men platsen omnämns och kommenteras på ett eller annat sätt. Först går jag igenom flera texter tillsammans och därefter lyfter jag fram en enskild text.

Skribenterna är i alla texter icke-arkitekter och syftet är informativt, direktivt och explikativt. Läsarna utgörs av tidningens läsekrets som får kategoriseras som allmänheten. Värdeorden är *goda, fint och gräsligaste*.

Konstgräset och gummiastfalten är ofta förekommande i artiklarna. Ljudaspekter, användning, upprustning samt barnens åsikter och rättigheter (DN 2008-10-30) är andra exempel på innehåll. Ytterligare teman är praktisk funktion som belysning (DN 2005-08-29), halka (SvD 2008-11-07) och eftersatt skötsel (SvD 2005-04-19). I DN skrivs om konstgräset (DN 2008-04-14), och i en annan artikel förekommer parken i ett samtal kring det offentliga rummet (DN 2008-05-04).

Kritikformen är ofta värderelativistisk då resultatet sätts i relation till hur det såg ut innan och till platsens sammanhang. "Behöver Vasaparken den påkostade stenläggning som nu lagts ut? ... Behöver Vasaparken urbaniseras?" är exempel på retoriska frågor som vill bedöma platsen i sitt sammanhang (SvD 2005-04-19). I DN finns också exempel på värderelativistiskt kommenterande när författaren beskriver hur det såg ut innan: "Tidigare såg gräsmattan i Vasaparken mest ut som en leråker, men sedan..." (DN 2008-04-14).

I dagspressen är det mindre nyanserade kommentarer och flera åsikter för och emot. "Bygger man en lekplats för barn i innerstaden så ska det åtminstone finnas jord och gräs, som är en bristvara i city. Inte asfalt av gummi!" (DN 2008-10-30).

I en kritisk kolumn i SvD ger Susanna Popova synpunkter på parken (SvD 2005-12-13). Jag väljer att gå igenom den separat eftersom den handlar enbart om Vasaparken. Skribenten tillhör gruppen icke arkitekt. Skribentsyftet är övervägande expressivt vilket blir naturligt då krönikor tillåter starkt tyckande. Kritikern är också närvarande och synlig i texten. Läsarna tillhör allmänheten.

Värdeorden är många: *simpel, lyckade, fina, festliga, misslyckad, saknas, lyrisk, utan, bara, nöjda, dåligt, missnöjda, förstört, otillständigt och misstag*.

De teman som behandlas är konstisbanan, kommunens agerande vid skötsel och invigning, karaktär och utseende, material och kostnad för projektet.

Kritikformen är inlevelsekritik för att skribenten förmedlar hur hon uppfattar parken. Texten innehåller också beskrivande kritik: "Gräsmattan är numera fyrkantig och har fått inlagda stenterrasser, grusgångarna är inramade av kantsten, Astris Lindgrens omtalade terrass är ett övervakningstorn i sten utan plantering..." Den här meningen är ett exempel på hur det beskrivande även kan fungera värderande. Ton och ordval tyder på en negativ inställning till parken. I texten förekommer också värderelativistisk kritik: "Det som var en park inspirerad av engelska landskap, den ovala gräsmattan och tårpilen över plaskdammen inramade av grusgångar, ser nu ut som vilken idrottsanläggning i förorten som helst." Popova relaterar till platsens förutsättningar och hur den såg ut innan. Jag läser även in en subjektivistisk värdeteori eftersom Popovas uppfattningar om platsen förmedlas.

Språket håller en ironisk ton med några språkliga grepp som metaforen där hon beskriver Astrid Lindgrens terrass som ett övervakningstorn. Språket är i övrigt

okomplicerat. Material och innehåll beskrivs med ord som antyder att författaren själv inte är arkitekt.

Vågrät läsning – en jämförelse mellan platserna

Här redovisas vilka huvudsakliga likheter och skillnader som finns mellan de olika platserna och de olika texterna. Undersökningen gjordes genom att jämföra resultaten som framkommit av den lodräta analysen och jag har lyft fram det mest intressanta. Några generella kommentarer kan sägas efter genomgången. Vasaparken är mer uppmärksammas vilket gör att fler aspekter tas upp och mer kan sägas om den. Att den omskrivits i högre grad kan bero på att det är ett större område i en större stad än vad Östra Ågatan är. I det som skrivs om Vasaparken läggs stort fokus på funktioner och material. Gummiasfalten, isbanan och konstgräset kommenteras ofta vilket inte är konstigt då det är delar som syns tydligt och materialen är eller har varit ovanligt i parkmiljö. Både ris och ros ges till dessa icke-naturliga materialval. Östra Ågatan uppmärksammas ur en social synvinkel. Det beskrivs hur folk samlas och vistas på platsen trots att utrymmet är smalt och nära en bilgata. Hur ån lyfts fram och bildar ett rum är också återkommande.

Jurytexterna är överlag lika varandra, både i omfång, språk och i innehåll. Funktioner och detaljer kommenteras i båda jurytexterna. De är båda beskrivande och kommer med värder relativistisk kritik eftersom bedömningen görs utifrån platsen i dess sammanhang och utifrån dess förutsättningar. Kritikerna är dolda i båda texterna.

I *Arkitektur* är kritiken framförallt beskrivande. I texten om Vasaparken finns intentionskritik då skribenten har kopplat till vad arkitekten velat åstadkomma. Östra Ågatan kommenteras delvis med inlevelsekritik vilket märks på att författarens personliga möte med platsen skildras. Båda platsernas omskrivs med expressivt och explikativt skribentsyfte. Det som skrivits om Östra Ågatan är mer målande än texterna om Vasaparken. Totalt sett är kritikern mer synlig i denna facktidsskrift än i juryutlåtandena. Språket är okomplicerat men facktermer och detaljerade materialbeskrivningar används, till exempel *krysshamrad granit* och *polerad diabas*.

Gemensamt för båda platserna är att det i *Arkitekten* skrivits om arbetsgången och omständigheter kring projektet. Till exempel om ekonomi, vilka som varit inblandade och hur väl arbetet flutit.

I dagspressen används en mindre grad av fackspråk än i fackpress. Gemensamt för vad som skrivs om de båda platserna är sättet att skriva om funktion. De praktiska aspekterna lyfts fram mer än i fackpressen. Istället för att beskriva användningsområde och typ av funktion - till exempel bollsport, lekplats och belysning – så kommenteras att det är halt med gummiasfalt (SvD 2008-11-07) och att belysningen påverkar brottsstatistiken negativt om den inte placeras eftertänksamt (DN 2005-08-29). I Östra Ågatans fall visas detta genom kommentarer om hur olika trafikanter kan dela på ytan (UNT 2010-03-28).

Flest värdeord återfinns i dagspressen. I de texter som granskats ger de två platserna tillsammans 24 värdeord i dagspress, 20 i *Arkitekten*, 11 i *Arkitektur* och 10 i juryutlåtandena. Med undantag för Lena Froms text om Östra Ågatan är kritikern mer synlig i dagspressen än i fackpressen.

Alla texter innehåller flera olika kritikformer. Den objektivistiska värdeteorin, där föremålet eller platsen kan värderas mot en allmängiltig värdeskala, har jag inte noterat i någon av texterna. Den subjektivistiska teorin som menar att värderingen beror av betraktaren förekommer bara i dagspressen där Alton och Popova är de som uttrycker sina egna uppfattningar. Intentionskritik fanns i fackpress och i texter av arkitekter. Inlevelsekritik förekom främst i dagspress, men också i fackpress. Då var kritikern dock inte arkitekt. Av övriga kritikformer verkar ingen vara dominerande, utan de förekommer ungefär lika frekvent.

Sammanfattning av resultat

Jag lyfter här fram några punkter ur resultatet som jag ansåg vara intressanta. I dagspressen blir kritikern mer personlig och synlig än i fackpressen. Det märks på kritikformen och på förekomsten av värdeord. I dagspressen skrivs också mer om vilka praktiska konsekvenser omgestaltningen gett, vilket sällan tas upp i facktidningarna. Språket är enkelt i alla texter men facktidningarna använder mer facktermer och detaljerade materialbeskrivningar än vad dagstidningarna gör. Intentionskritik är vanligare i facktexter.

Diskussion

Vid ingången till detta arbete var jag medveten om att det inte skrivs mycket om landskapsarkitektur. Det har varit lite arkitekturkritik både i fackpressen och i dagspressen, och än mindre om landskapsarkitektur. Den kritik som förekommer i dagspressen har handlat snarare om stadsbyggnadsfrågor än om specifika projekt (Fällbom 2006, s. 42). Tyvärr verkar det inte se mycket bättre ut idag än för några år sedan. Debatt och diskussion kring specifika projekt tar inte stor plats, och få av skribenterna är landskapsarkitekter. Men min studie syftade inte till att göra en lägesanalys av landskapsarkitekturkritik. Jag ville för det första fördjupa mina egna kunskaper inom ämnet, och för det andra undersöka hur samma plats kritiserats i olika sorters texter. Här följer först en diskussion kring resultatet och därefter kommer ett resonemang om metoden jag använt.

Resultat

Genom att sätta mig in i begrepp och synsätt som används inom konst- och arkitekturkritik upplever jag att målsättningen att förbättra mina kunskaper om ämnet nåtts. Inte minst inser jag vikten av att föra ett kritiskt samtal och att det samtalet faktiskt har en roll i samhället.

Frågorna jag sedan ställer är om och hur landskapsarkitektur kritiserats på olika sätt beroende på sammanhang, syfte och målgrupp.

En iakttagelse är att intentionskritik fanns i texter av arkitekter eller i fackpressen. Det är även vad Johanssons studie visade – arkitekter är mer benägna att sätta sig in i upphovsmannens intentioner (Johansson 2005, s.75) än vad andra kritiker är. Att den objektivistiska formen av kritik inte förkommit kan

förklaras som att ingen kritik kan vara helt objektiv. Att ingen av de kritikformer som jag behandlat dominerar är svårt att dra slutsatser om. Jag kan ändå konstatera att en varierad kritik – både inom en text och mellan olika texter – gör diskussionen mer intressant. Huruvida det finns någon speciell trend inom vår tids sätt att förmedla arkitekturkritik eller inte får vara osagt. Det hade dock varit intressant om fler skribenter använde sig av inlevelsekritik och förmedlade sina känslor.

Språkmässigt visade resultatet att mellan dags- och facktext ligger skillnaden i att facktexterna använder mer detaljerade beskrivningar och specialuttryck. Peder Alton skriver *sten* i DN medan facktidningarna skriver *granit* och *diabas*. Det är naturligt då dagstidningar riktar sig till en större grupp där alla inte är insatta i ämnet, men kan också bero på vilken kunskap skribentens har. Att preciseringsgraden är högre i facktidningar motsäger emellertid en del av vad Eva Eriksson är inne på när hon hävdar att språket i facktidningar är till deras nackdel för att det är för opersonligt och oprecist (Eriksson 2002, s. 103). Hon syftar på språket och inte på just facktermer, men min studie visar att det ibland är tvärtom – facktidsskrifter blir mer förklarande eller konkreta. Ett exempel är Altons tyckande när han säger ”bland de bättre jag sett” (DN 2005-11-13) som är diffust jämfört med precisa beskrivningar i facktidsskrift. Vad Alton jämför med är sina egna referenser som läsaren inte är insatt i och därför kan ha svårt att relatera till. Min undersökning stöder dock Erikssons idé om att språket i facktidningar är opersonligt jämfört med dagspressen. Skribenten är mer synlig i texterna från DN, SvD och UNT. Ett välkommet undantag var Lena Froms text om Östra Ågatan där ett levande språk och närvarande person förmedlar platsens känsla. Denna språkliga skillnad beror antagligen bara på personen bakom orden.

När det gäller innehåll var skillnaderna mellan de olika texterna liten. Detaljer är något som tas upp av alla, vilket skulle kunna förklaras av att det är något många lägger märke till. Det kan vara lättare för en oinsatt att kommentera materialval och utformning på specifika delar än att ge ett omdöme om helhetens struktur. Intressant att notera är att de praktiska följderna av platsens funktion främst togs upp dagspressen. Det kan bero på att dagspressens målgrupp till större del utgörs av brukare. För dem är konsekvenser av gestaltningen antagligen mer relevant än intentioner och estetik.

Att *Arkitekten* skriver om projektens arbetsgång är inte förvånande då detta är branschens medlemstidning och att dessa förhållanden tas upp är en del av tidningens uppdrag.

När det gäller värdeorden – som var vanligare i dagspress än i facktidningar – är det svårt att dra några säkra slutsatser eftersom antalet texter inte är tillräckligt många och de texter som finns är olika långa. Men jag anar att dagspressen rymmer mer för- och emottäckande medan man i mer arkitektrelaterade sammanhang undviker alltför starka uttryck och tydliga positiva eller negativa kommentarer. Detta kan ha både för- och nackdelar. En tydligare ståndpunkt kanske ibland kunde vara önskvärt inom branschen? En svårighet som Eva Eriksson tar upp är just detta – de som skriver är i beroendeställning eftersom tidskrifterna verkar nära organisationen Sveriges Arkitekter och har svårt att gå emot arkitektkåren (Eriksson 2002, s. 103).

Vad som möjligtvis är mer intressant än vad man tar upp är vad som *inte* skrivs. Mycket sällan tas växtmaterial och växtkaraktär upp i texterna. Det är anmärkningsvärt eftersom växter är en viktig del av landskapsarkitektur. Jag kan se tre möjliga förklaringar till detta. För det första kan det ha att göra med

skribentens kunskap. Denna har sällan varit landskapsarkitekt. Men de skribenter som ofta skriver om arkitektur borde vara tillräckligt insatta för att kunna kommentera den gröna delen av gestaltningen. För det andra kan det bero på att både Vasaparken och Östra Ågatan till största delen använder sig av befintligt växtmaterial, och att platsernas styrka och särprägel inte ligger i växterna. Trots det kan jag önska ett uttalande om hur arkitekterna förhållit sig till det befintliga eller hur och varför de tagit bort eller lagt till växter. Den tredje orsaken jag tänker mig är att växter inte kommenteras för att det är svårt att säga något om. Det kopplar tillbaka till tidsaspekten som jag diskuterar i inledningen. Hur en plats utvecklas över tiden är svårt att bedöma. Det kan saknas en bra metod att kritisera landskapsarkitektur på. Men det kan också vara så att det skrivs för lite om ämnet och det som inte behöver vara svårt *blir* det för att det är främmande. Om det nya torget omskrivs lika självklart som senaste biofilmen kanske fler vågar tycka och tänka kring landskapsarkitektur. Oavsett orsak är det ett intressant faktum med frånvaron av växtkommentarer.

Ett annat tema som lyser med sin frånvaro är hållbarhetsaspekten av gestaltningarna. Varifrån kommer den svarta diabas som nämns vid upprepade tillfällen i samband med Östra Ågatan? Hur miljövänligt är det egentligen med Vasaparkens gummiasfalt? Det kan säkert finnas argument för dessa materialval men ämnet borde lyftas i kritiken för att hålla frågan vid liv. ”En fråga man alltid bör ställa som kritiker är vad det är som *inte* uppmärksammas i samtiden, men som i det långa loppet betyder mest” skriver Eva Eriksson (2002, s. 101). Därför är det märkligt att hållbarhetsfrågan är så aktuell men ändå inte berörs.

Metod

I arbetet har ett litet antal texter granskats eftersom det inte finns mycket skrivet om enskilda projekt. Dessutom har jag gjort ett urval och bara tittat på de texter som varit relevanta för undersökningen. Därför får de undersökta texterna snarare ses som exempel på hur man kan skriva än som representativt för all landskapsarkitekturkritik.

Teorierna jag tagit hjälp av har främst applicerats på byggnadsarkitektur och konst. Kanske behövs en särskild teori eller metod kring landskapsarkitektur? Något som skiljer landskapsarkitekturen från byggnadsarkitekturen – och som jag också tagit upp i inledningen – är tidsaspekten som växtmaterialen medför samt komplexiteten som en plats rymmer. En metod för att analysera eller kritisera landskapsarkitektur skulle därför kunna innehålla verktyg som hjälper till att läsa av och bedöma dessa aspekter. I en fortsatt studie kunde det vara intressant att arbeta runt en metod att utvärdera och bedöma enskilda projekt inom just landskapsarkitektur.

I ett större arbete hade det varit intressant att också analysera de texter som arkitekterna själva skrivit samt studera allmänhetens bedömning av projekten. Hur texterna presenteras ihop med bilder är också något som skulle kunna ligga till grund för en framtida studie.

Jag hoppas att jag lyckats förmedla några av de aspekter som tas upp i texter om landskapsarkitektur och visat på likheter och skillnader mellan dessa.

Källförteckning

- Attoe, Wayne. (1978). *Architecture and critical Imagination*. Sutton: John Wiley & Sons.
- Engfors, Christina & Fog, Hans. (2002). Arkitekturkritik och samhällsförändring. I: Engfors, C. (red.) (2002). *Arkitekturkritik – Arkitekturmuseets årsbok 2002*. Stockholm: Arkitekturmuseet. S. 124-130.
- Eriksson, Eva. (2002). Min väg till kritiken. I: Engfors, C. (red.) (2002). *Arkitekturkritik – Arkitekturmuseets årsbok 2002*. Stockholm: Arkitekturmuseet. S. 92-104.
- Fällbom, Celina. (2006). *Kritik – en lägesrapport från den svenska landskapsarkitekturen*. Uppsala: SLU Service/Repro.
- Grontmij landskapsarkitekter. (uå). *Projektpresentation. Vasaparken, Stockholm. Förnyelse av innestadspark*. (Elektronisk) Tillgänglig: <[http://www.grontmij.se/pressrum/nyheter/Documents/2007/GrontmijArkitekt urSienapriset07_Vasaparken.pdf](http://www.grontmij.se/pressrum/nyheter/Documents/2007/GrontmijArkitekt%20urSienapriset07_Vasaparken.pdf) > (2010-04-16).
- Ingemark Milos, Anna. (2010). *Stockholms stadsbibliotek och Moderna museet – en analys av arkitekturkritik i svensk press*. Lund: Sekel bokförlag.
- Johansson, Rolf. (2005). Arkitekturkritik i dagspressen i *Om kvalitet i arkitektur*. TRITA-ARK-Forskningspublikationer 2005:1 Stockholm: KTH. S. 59-77.
- Melin, Lars. & Lange, Sven. (1995). *Att analysera text*. Lund: Studentlitteratur.
- Schaffer, Barbro. (1982). *Analys och värdering – En studie i svensk konstkritik 1930-35*. Stockholm: Stockholms universitet, Akademilitteratur.
- Sjölin, Jan-Gunnar (red.) (2003) Inledning. *Om konstkritik – Studier av konstkritik i svensk dagspress 1900-2000*. Lund: Palmkrons Förlag S. 11-33.
- Sveriges Arkitekter (2010a). *Sienapriset*. (elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.arkitekt.se/sienapriset>> (2010-04-20).
- Sveriges Arkitekter (2010b). (senast uppdaterad 2010-03-25) *Sienapriset 2005. Juryns motivering*. (elektronisk) Tillgänglig: < <http://www.arkitekt.se/s17193> > (2010-05-11).
- Sveriges Arkitekter (2010c). (senast uppdaterad 2010-03-25) *Sienapriset 2007. Juryns motivering*. (elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.arkitekt.se/sienapriset/2007> > (2010-05-11).
- Tidskriften *Arkitektur*. (elektronisk) Tillgänglig: <www.arkitektur.se> (2010-05-07).

White Arkitekter. *Östra Ågatan, Uppsala*. Opublicerat. Pdf-format. E-post från Martin Ehn Hillberg 2010-05-03.

Artiklar i dagspress

- DN (2005-11-13). Peder Alton: Insiktsfullt. Årets Kasper Salin-pris gick överraskande till Sjöstadsparterren i Hammarby Sjöstad. (elektronisk) *Dagens Nyheter*, 13 november. Tillgänglig: PressText (2010-04-16).
- DN (2008-10-30). Jan Falk: Familj. Ingen frågar efter vad barnen tycker. (elektronisk) *Dagens Nyheter*, 30 oktober. Tillgänglig: Retriever (2010-04-16).
- DN (2008-04-14). Eva-Karin Gyllenberg: Miljontal kronor satsas på konstgräs till fotbollsplaner. (elektronisk) *Dagens Nyheter*, 14 april. Tillgänglig: Retriever (2010-04-16).
- DN (2008-05-04). Annica Kvint: Kultur. Solglimtar i det öppna rummet. (elektronisk) *Dagens Nyheter*, 4 maj. Tillgänglig: Retriever (2010-04-16).
- DN (2005-08-29). Per Luthander: Stockholm. Fel belysning kan trigga aggressiva våldsverkare. (elektronisk) *Dagens Nyheter*, 29 augusti. Tillgänglig: Retriever (2010-14-16).
- SvD (2005-04-19). Susanna Popova: Parkskötseln måste professionaliseras. (elektronisk) *Svenska Dagbladet* 19 april. Tillgänglig: Retriever (2010-04-16).
- SvD (2005-12-13). Susanna Popova: Vasaparken har blivit en simpel idrottsanläggning. (elektronisk) *Svenska dagbladet*, 13 december. Tillgänglig: <http://www.svd.se/nyheter/inrikes/vasaparken-har-blivit-en-simpel-idrottsanlaggning_487467.svd> (2010-05-13).
- SvD (2008-11-07). Erik Sidenbladh: Leka ute farligt nöje. (elektronisk) *Svenska dagbladet*, 7 november. Tillgänglig: Retriever, (2010-04-16).
- UNT (2010-03-28). Ola Lindqvist: Hög fart skördar flest dödsoffer. (elektronisk) *Uppsala Nya Tidning*, 28 mars. Tillgänglig: PressText (2010-04-16).

Artiklar i fackpress

- From, Lena. (2005). Inblick 2. *Arkitektur* nr 8/2005. S. 65
- Gunne, Nina. (2007a). Ett projekt som tilläts växa. *Arkitekten* nov/2007. S.40
- Gunne, Nina. (2007b). Modernt avstamp i historisk park. *Arkitekten* nov/2007. S 34-39.
- Hallemar, Dan. (2005). Lågmäldhet nyckeln till framgång. *Arkitekten* nov/2005. S. 31.

Hallemar, Dan. (2008). Sienaprisets dilemma. *Arkitekten* nov/2008. S. 51.

Stannow, Matilda. (2007). Inblick 2. *Arkitektur* nr 2/2007. S. 75.

Bilder

Bild 1: Fotografi av Julia Åberg

Bild 2: *Arkitektur* 8/2005, s 65.

Bild 3: Fotografi av Julia Åberg

Bild 4: *Arkitektur* 6/2006, s 37.